

ETNOGRAFSKI MUZEJ SPLIT

osnovan na Lučcu, 3. srpnja 1910. god. u 18 sati

IZA VESTIBULA 4 – SPLIT, p.p. 261 // tel.: (021) 344-161, 344-164, 384-087 (ravnatelj)

e-mail: info@etnografski-muzej-split.hr // web: www.etnografski-muzej-split.hr

OIB: 87291243639 // ZABA / IBAN: HR9823600001101349410

Ivana Vuković
Etnografski muzej Split
Severova 1
21000 Split

Muzejski dokumentacijski centar
Iva Validžija
Lada Dražin-Trbuljak
Ilica 44
10000 Zagreb

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti 2. razine – Muzej otoka Brača

U sklopu redovne planirane matične djelatnosti 2. razine za etnografske muzeje i etnografsku građu, viša preparatorica Etnografskog muzeja Split Volga Lopušinsky-Zoković i viša kustosica Ivana Vuković kao matičarka posjetile su 20. listopada 2022. godine Muzej otoka Brača, kako bi zabilježile stanje postojećih i provedbu novih stalnih postava, stanje fundusa, čuvaonica te muzejske dokumentacije građe sabrane u dotičnome muzeju.

Muzej otoka Brača osnovan je 1979. godine, a od 1993. godine djeluje u sastavu županijske ustanove Centra za kulturu Brač, zajedno s Pustinjom Blaca u Nerežišćima te Galerijom Branislav Dešković iz Bole. Centar za kulturu Brač broji ukupno petero zaposlenika, a jedina zaposlenica Muzeja otoka Brača u Škripu jest kustosica Andrea Matoković. Kolegica Matoković ujedno je i voditeljica Muzeja otoka Brača pa je u tom svojstvu bila prisutna tijekom cijeloga stručnog obilaska ove muzejske ustanove.

Ideja osnutka Muzeja i izrada prvog idejnog koncepta stalnog postava 1975. godine pripisuje se arheologu dr. sc. Dasenu Vrsaloviću, na čiji je prijedlog upravo Škrip, kao najstarije naselje na otoku Braču, odabran kao mjesto osnutka Muzeja otoka Brača. Taj je **stalni postav** s vremenom mijenjan i doradivan, no u osnovnim crtama još uvijek baštini odrednice zacrtane 70-ih godina 20. stoljeća. Tako je danas u

jednoj sobi prizemne etaže izložen veći broj predmeta Arheološke zbirke koji potječe iz antičkog doba, kada je Škrip bio središtem rimske kamenarske industrije na Braču. Posjetiteljima je ovdje dostupan i monumentalni mauzolej, podignut nad ostacima ilirskih zidina. Veći dio predmeta Etnografske zbirke izložen je u zasebnoj sobi ove etaže (tu nalazimo bačvarski alat, pribor korišten u stočarstvu, ribarstvu, vinogradarstvu, pčelarstvu i ratarstvu, zatim berbi kamena, uz nešto predmeta iz tradicijskog kućnog inventara bračkih domova). Manji dio predmeta etnografske zbirke izložen je i u nevelikoj prostoriji na katu, kao što su karbidne svjetiljke kakve su korištene u nedalekim rudnicima bitumena, koji su djelovali u razdoblju od sredine 18. do kraja 19. stoljeća te uz gore navedene vidove gospodarstva, predstavljaju načine preživljavanja i privređivanja Bračana u predindustrijsko vrijeme. Ovdje je izložen i dio zlatarskog alata, koji zajedno s oruđem kovača i postolara, također čini dio Etnografske zbirke. Slijedi najveća izložbena prostorija u kojoj su izloženi predmeti Kulturno-povijesne zbirke kao što su škrinje, ormari, ikone, ogledala, kovčezi i sl. te svakodnevni predmeti kojima su se služili članovi imućnijih obitelji iz bračkih primorskih gradića. Tradicionalni ženski svečani komplet izložen je u omanjoj niši, a pristup mu je zaštićen staklenom pregradom. U susjednoj pregrađenoj prostoriji prikazana je tipična otočka kuhinja - uz otvoreno ognjište nalazimo posuđe za kuhanje, serviranje i čuvanje hrane te ostali kuhinjski pribor.

Predmetne legende u stalnom postavu ispisane su na hrvatskom i engleskom jeziku, što omogućuje dostupnost širem krugu posjetitelja i korisnika Muzeja. Stalni postav je koncizan i pregledan te uz stručno vodstvo pruža uvid u nekadašnji život stanovnika otoka, međutim zamijećen je nedostatak tekstualnih interpretativnih materijala, koji bi omogućili posjetitelju samostalno usvajanje izloženog sadržaja. Osobito se to odnosi na predmete iz Etnografske zbirke koje bi se, po našem mišljenju, moglo kontekstualizirati po gospodarskoj djelatnosti. Iako je novi stalni postav u pripremi, odnosno već je 2018. godine izrađena idejna koncepcija novog stalnog postava, držimo da bi bilo svrsishodno postojeći postav obogatiti interpretativnim tekstovima.

Usto, kao dio šireg projektnog zadatka pod nazivom *Revitalizacija kulturno povijesne cjeline Škrip*, u obližnjoj zgradi bivšega župnog ureda u vlasništvu Crkve koja je trenutno u postupku sanacije, planira se, uz crkvenu građu, prezentiranje teme iseljeništa u čijoj izvedbi će sudjelovati i zaposlenici Centra za kulturu Brač. Ova je tema veoma važna za prošlost otoka, budući da je krajem 19. stoljeća i u prvim

desetljećima 20. stoljeća slom vinogradarstva uzrokovao otad neviđena masovna iseljavanja Bračana u preookeanske zemlje, *trbuhom za kruhom*. To je prilika za još snažnije povezivanje stručnih djelatnika Muzeja i Centra s lokalnom zajednicom, u čemu se kolegica Matoković nedvojbeno već pokazala uspješnom.

Kolegica Matoković nam je pružila uvid u **dokumentaciju** građe Muzeja otoka Brača, najvećim dijelom pribavljene krajem 1970-ih i tijekom 1980-ih godina, s time da je razvidan kontinuitet u obogaćivanju muzejske građe do današnjih dana, što prati i određena dokumentacija. Tako je kolegica od prethodnih zaposlenika Muzeja naslijedila dokumentaciju građe u strojopisu, te u *Excell* tablicama, što joj je vrijedan izvor podataka. Danas se ona služi računalnom bazom podataka za inventarizaciju zbirki M++, u koju je unesena cjelokupna građa svih muzejskih zbirki, što znači da je građa formalno stekla status kulturnog dobra. Valja napomenuti da je kolegica Matoković po zvanju povjesničarka umjetnosti i anglistica, pa nalazimo da je stručnost u obradi i vođenju raznorodnih muzejskih zbirki odraz njezine svestranosti. Riječ je o Arheološkoj zbirci koja broji 522 inventarnih jedinica, Bibliografskoj zbirci Đure Nazora koja broji 2498 inventarnih jedinica, zatim Etnografskoj zbirci od 470 jedinica, Geološko-paleontološkoj zbirci koja sadrži 35 jedinica te Kulturno-povijesnoj zbirci od ukupno 683 inventarne jedinice. Posljednja revizija izvršena je prošle, 2021. godine, i trenutno brojčano stanje jedinica odgovara stanju zabilježenom posljednjom revizijom.

Čuvaonice Muzeja otoka Brača nalaze se u potkrovnom dijelu objekta u kojemu je i stalni postav, zatim u nedalekoj crkvi sv. Ante te dijelom u središnjem uredu Centra za kulturu Brač u Nerežišćima gdje se nalazi gotovo cijela Bibliografska zbirka Đure Nazora.

Neveliki prostor čuvaonice u zgradi Muzeja obnovljen je prije desetak godina, međutim uočljiv je prodor vlage, što uz neadekvatnu temperaturu (tim izraženije što je u pitanju potkrovlje), ne pridonosi očuvanju tekstilne građe koja je ovdje smještena, kao ni ostalim predmetima izrađenima primarno od organskih materijala. Kolegica je u postojećim okvirima uredno posložila građu: tekstilije su pohranjene u beskiselinske kutije, međutim mnoštvo netekstilnih predmeta položeno je izravno na pod, bez

zaštitne folije. U obližnjoj crkvi sv. Ante pohranjena je uglavnom voluminoznija građa i predmeti iz Arheološke zbirke, međutim ni ovdje nisu osigurani potrebni mikro- ni makroklimatski uvjeti. Budući da su na većini predmeta uočena veća ili manja oštećenja (drvena građa je uglavnom infestirana, na metalu su vidljive površinske izmjene i drugo), načelno je kolegici Matoković preporučeno da se građa podvrgne odgovarajućim konzervatorsko – restauratorskim postupcima. Također, savjetovano je da se prozori skladišnih prostorija zamrače, da se nabave odgovarajuće police za smještaj predmeta koji su zatečeni na podu te da se predmeti pohrane uz korištenje beskiselinskih papira i kutija.

Zaključno:

Tijekom našeg posjeta Muzeju otoka Brača u Škripu u sklopu matičnosti druge razine za etnografske muzeje i etnografsku građu uvjerali smo se u kontinuirani stručni rad na obradi i zaštiti predmeta te uredno vođenje muzejske dokumentacije. Cjelokupna građa stručno je obrađena i inventarizirana u računalnoj bazi za obradu muzejskih zbirki M++, što znači da je stekla status kulturnog dobra.

Premda je kolegica Matoković izuzetno angažirana u svim vidovima djelovanja Muzeja otoka Brača kojega predano vodi kao jedina zaposlenica – kustosica, smatramo da ovakvo stanje na duge staze nije održivo. Držimo da je iznimno važno poraditi na jačanju ljudskih kapaciteta (stručnog i pomoćnog osoblja), čime će se ova ustanova utemeljena u najstarijem bračkom naselju moći intenzivnije orijentirati na komunikaciju s lokalnim stanovništvom, te na korisnike Muzeja općenito.

Još jedan izazov za osnivače Muzeja otoka Brača, odnosno Centra za kulturu Brač predstavljaju i čuvaonice. Osim toga što su prostori u kojima se čuva građa Muzeja otoka Brača razjedinjeni, oni su također i nedostatne površine, posebno ako se uzme u obzir tendencija bilježenja novih tema kao i obogaćivanje postojećih tema otočkog života novim predmetima. Sadašnje čuvaonice su neadekvatnih mikroklimatskih uvjeta, što se izravno negativno odražava na velik broj muzejskih predmeta od materijala organskog podrijetla. Neophodno je ovoj vrijednoj građi, koja

svjedoči o raznorodnim segmentima i vremenskim presjecima života na otoku Braču, osigurati odgovarajući konzervatorsko-restauratorski tretman te nakon toga pohranu u podobno opremljenim čuvaonicama, s prikladnim mikroklimatskim uvjetima.

Dostavlja se:

1. Muzejski dokumentacijski centar
2. Muzej otoka Brača
3. Splitsko-dalmatinska županija

U Splitu 03. studenoga 2022. g.

Ivana Vuković
matičarka 2. razine za etnografske muzeje
i etnografsku građu

Ivana Vuković